

פרפראות פאר

שבעת פלאי תבל

וחולי שלא היה בעולם עד יעקב אבינו

עמוד ב

עמוד א' מפתח נושאים פרשת ויחי תשע"ז

עמוד ח'

כיצד למדו כי מחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל

יששכר קיבל עליו עול תורה כשור לעול וכחמור למשא

יודעי בינה משום שלא קוראים לבני אדם חמור בדרך צחות

עמוד ט'

רמז בפסוק לאותו נזיר מן הדרום שהשחית את שערו

למה לא הצליח פרעה ללמוד לשון הקודש

ביאור יעקב אבינו לא מת וחיים עד העולם

עמוד י'

ביאור הכתוב וצדקה תציל ממות את הדורות הקודמים

עמוד י"א

ימי האבילות כנגד ימי המשתה וביאור עת ספוד ועת רקוד

ביאור בדרשות ההפוכות שלמדים מהכתוב משלחי רגל השור והחמור

לחוף ימים ישכון בזכות משא ומתן באמונה

עמוד י"ב

ביאור נפלא מה בין עתים לתורה וציפית לישועה בספר עולת אהרון

עמוד ב'

שבעת פלאי תבל וחולי שלא היה בעולם עד יעקב אבינו

עמוד ג'

ביאור בסדר הדברים שדיבר יעקב ליוסף שלכאורה אינו מובן

טעם נוסף למה הקדים יעקב ענין נחלת הארץ לפני שבירך את בניו

עמוד ד'

ביאור בכפל הלשון שאמר יעקב אבינו אפרים ומנשה "לי הם" ו"יהיו לי"

יוסף הודה לאביו על שצירף את בניו ל"ב שבטים בדרך גימטריא

ביאור מהרד"ל כי עקרו שור הוא מלשון עקר

עמוד ה'

חסד של אמת זו קבורה בה זו קבורה

ביאור במה שאמר יעקב לפי שמנשה הבכור לפיכך שיכל את ידיו

עמוד ו'

בסדר הדורות כתב שם יוסף גרם מה שאירע ליוסף הצדיק אירע לרב יוסף

רמז בכתוב לכך שרב יוסף סימא את עיניו

עמוד ז'

מעשה נורא בר' מתיא בן חרש שסימא את עיניו והקב"ה לא הסכים ע"י והבטיחו

למה נתכוון יעקב כששכל את ידיו, ובברכה שבירך אותם ישימך אלוקים כאפרים ומנשה

שבעת פלאי תבל וחולי שלא היה בעולם עד יעקב אבינו

שבעת פלאי תבל שגורים בפי אנשי כוחי ועוצם ידי, המתגדרים בשבעה פלאים מעשי ידי אדם, ומוגדרים בפיהם כהשגים אנושיים יוצאי דופן, עפ"ל,

אבל אנחנו אנשי התורה, אמור נאמר כי שבעת פלאי תבל הם נפלאותיו ונוראותיו של הבורא ית' ומוגדרים בפרקי דרבי אליעזר פרק נ"ב, **כשבעה מופתים פלאיים נעשו בעולם שלא נראו כמותן**, ואלו הן,

המופת הראשון, מיום שנבראו שמים וארץ לא היה אדם נצול מכבשן האש, עד שבא אברהם אבינו ונצול, וראו כל מלכי ארץ ותמהו שלא היה כמהו משנברא העולם,

המופת השני, מיום שנברא העולם לא היתה אשה יולדת לתשעים שנה, עד שבאת שרה אמנו וילדה לתשעים שנה, וראו כל מלכי הארץ ותמהו ולא האמינו.

המופת השלישי, שמיום שנבראו שמים וארץ לא נזרקה שיבה בבני אדם, עד שבא אברהם אבינו ובו נזרקה שיבה, ותמהו שלא ראו כמותו מיום שנברא העולם.

המופת הרביעי מיום שנברא העולם לא היה אדם חולה, אלא בכל מקום שהיה אדם, אם בדרך אם בשוק ונתעטש, היתה נפשו יוצאה מנחיריו ומת, עד שבא יעקב אבינו ובקש רחמים על זאת, ואמר לפני הקב"ה, רבונו של עולם אל תקח את נפשי ממני עד אשר אני מצוה את בני ובני ביתי, ונעתר לו, שנאמר (בראשית מ"ח א') "ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה"

ושמעו כל מלכי הארץ ותמהו, שלא היה כמהו מיום שנבראו שמים וארץ, לפיכך חייב אדם לומר לחבירו בשעת עטישותו "חיים", (זה מה שנוהגין עפ"י המפרשים והפוסקים לומר "אסותא") שנהפך מוות העולם, לאור, שנאמר (איוב מ"א י) עטישותיו תהל אור,

המופת החמישי, מיום שנבראו שמים וארץ לא נהפכו מי הים ליבשה, עד שיצאו ישראל ממצרים ועברו בתוך הים, ושמעו כל מלכי

הארץ ורגזו, שלא היה כמוהו מיום שנברא העולם,

המופת השישי, מיום שנבראו שמים וארץ הירח והכוכבים והמזלות עולין להאיר על הארץ, ואינן מערעין זה עם זה, עד שבא יהושע ופשט ידו לאור השמש ולאור הירח ולאור הכוכבים, והזכיר עליהם את השם, ועמדו ושמעו מלכי הארץ ותמהו שלא היה כמוהו מיום שנברא העולם,

המופת השביעי, מיום שנבראו שמים וארץ לא היה אדם חולה ויחיה מחליו, עד שבא חזקיהו מלך יהודה וחלה וחיה, וראו כל מלכי הארץ ותמהו שלא היה כמוהו מיום שנברא העולם, ושלחו לראות את המופת,

למה ביקש יעקב אבינו על החולי

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ז ע"א), עד יעקב לא הוה חולשא, אתא יעקב בעא רחמי והוה חולשא, שנאמר (בראשית מ"ח א') "ויאמר ליוסף הנה אביך חלה",

כתב רש"י (בבא מציעא פ"ז ע"א), בעא רחמי והוה חולשא, שיחלה אדם לפני מותו ויצוה לביתו.

מה שהקשו מרשב"י אבן טובה וכו' ומחולי ישמעאל

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב), רבי שמעון בן יוחי אומר, אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא,

כתיב (בראשית כ"א י"ד), "וישכס אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר שם על שכמה ואת הילד וישלחה ותלך ותתע במדבר באר שבע", **כתב רש"י**, אף הילד שם על שכמה, שהכניסה בו שרה עין רעה ואחזתו חמה ולא יכול לילך ברגליו,

עיין תוס' (בבא בתרא ט"ז ע"ב ד"ה שכל חולה), **עיין גור אריה** (בראשית כ"א י"ד), ביאור נפלא, **עיין גליון הש"ס מרע"א**, (בבא מציעא פ"ז ע"א),

במדרש, שיהיה מיישב בין בניו

איתא במדרש (בראשית רבה פרשת תולדות פרשה ט ס"ט), יעקב תבע את החולי, אמר לפניו

מובן ביותר היה, שיאמר לו קודם הדברים היותר חשובים, ורק בסוף יאמר לו גם את ענין הנחלות, ולמה ביכר יעקב לומר את ענין הנחלות בראש דבריו,

ביאור הדבר עפ"י פרדר"א והמדרשים שהבאנו

יש לומר, עפ"י מה דאיתא במדרשים שהבאנו לעיל, שמה שביקש יעקב על החולי שקודם המיתה, הוא, ליישב בין בניו, שלא תהיה קטטה ביניהם,

ואמר בפרקי דרבי אליעזר, ושמעו כל מלכי הארץ ותמהו שלא היה כמהו מיום שנבראו שמים וארץ, על תמיהה זאת השיבו יעקב אבינו ואמר ליוסף, שהטעם שביקש על החולי, בכדי ליישב עניין הנחלות, שלא יהיה קטטה בין בניו, לפיכך אמר לו תחילה ענין הנחלות.

* * * * *

טעם נוסף למה הקדים יעקב ענין נחלת הארץ לפני שבירך את בניו

ועוד אפשר לומר, למה, קודם שבירך את בניו אמר לו ענין הנחלות,

הנחלות באים להפריד בין אחים דברי הר"ן

לפי שידע יעקב, בבחינת מבשרי אחזה, כי ענין הנחלות בא להפריד בין האחים, כמו שכתב הר"ן, (דרשות הר"ן - הדרוש החמישי, עמוד ע"ה), כי סבב השי"ת ענין הברכה ליעקב, לפי שידוע כי העברת הנחלות ולנחול הראוי לחבירו בסבתו היא סבה חזקה להפריד בין אחים, כמו שבארנו. כי זאת היותה סבה חזקה קיימת להמשיך כוונת השם, שתהיה השנאה קבועה בין שני האחים וזרעם, ותמשך זאת השנאה עד אחרית הימים, עכ"ל הר"ן.

לפיכך, קודם שבירך יעקב את בניו, אמר להם ענין הנחלות להביא ביניהם השלום, ע"ד דאיתא (ילקוט שמעוני תהלים - פרק כט - רמז תשיא) רבי שמעון בן חלפתא אומר גדול השלום שאין כלי מקבל ברכה אלא השלום, שנאמר (תהלים כ"ט י"א) "ה' יברך את עמו בשלום".

* * * * *

רבון העולמים אדם מת בלא חולי ואינו מיישב בין בניו, מתוך שהוא חולה שנים או שלשה ימים הוא מיישב בין בניו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך דבר טוב תבעת וממך הוא מתחיל (בראשית מ"ח א') "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה", א"ר לוי אברהם חידש זקנה, יצחק חידש יסורים, יעקב חידש חולי, ע"כ במדרש רבה, ע"ש,

בילקוט שלא יהיה קטטה בין הבריות

איתא בליקוט (ילקוט שמעוני תהלים רמז תתעד) עד ימי יעקב היה אדם עוטש ומת, תדע לך שכן הוא אדם שעוטש אומרים לו חיים טובים, מכלל שהיתה לו מיתה. אמר יעקב רבש"ע אתה נותן קטטה בין בריותיך, אלא יהא אדם חולה ועושה בין בניו מה שהוא צריך ואחר כך הוא מת.

* * * * *

ביאור בסדר הדברים שדיבר יעקב ליוסף שלכאורה אינו מובן

כתיב (בראשית מ"ח ה') ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצרימה לי הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, כתב רש"י, בחשבון שאר בני הם ליטול חלק בארץ איש כנגדו,

כתיב (בראשית מ"ח ז') ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך וגו', ויברך את יוסף ויאמר האלקים אשר התהלכו אבתי לפניו אברהם ויצחק האלקים הרעה אתי מעודי עד היום הזה, המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ וגו', האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים וגו' וגו',

סדר הדברים אינו מובן

סדר הדברים שדיבר יעקב ליוסף, בתחילת דבריו אמר יעקב ליוסף כשבא אליו לבקרו, לאחר שנאמר לו הנה אביך חולה, אמר לו ענין הנחלות של מנשה ואפרים, ורק לאחר מכן דבר אתו על מה שעבר עם רחל אמו, והברכות שבירך ליוסף ובניו, והברכות שבירך לשאר בניו,

כונת הכתוב שאמר בזה מבואר ברבינו בחיי

כתב ברבינו בחיי, (בראשית מ"א מ"ה), וז"ל, ואמרו במדרש, כי אסנת בת דינה היתה, והיתה בתו של שכס בן חמור, ולפי שגירשה יעקב מביתו והושיבה **בתוך סנה אחד** לכך נקראת **אסנת**, מה עשה יעקב, קשר לה כתב בצוארה, וכתב בו, **כל המדבק ביך מדבק בזרעו של יעקב**. ויוסף שנשאה, ראה הכתב ההוא והצניעו, והוא שאמר לאביו בני הם אשר נתן לי אלוקים **"בזה"**, הראה לו הכתב הזה. עכ"ל.

ועוד יש לומר בדרך גימטריא

כאן הודה יעקב ליוסף בדרך רמז, על כך שצירף את שתי בניו מנשה ואפרים ליי"ב השבטים, כמ"ש, אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, **וכך רמז לו**, ב' של בזה, הם ב' שבטים, זה, בגימטריא י"ב, הם י"ב שבטים, וזהו שרמז לו שהוסיף, בני הם אשר נתן לי אלקים, **"בזה"**, ב' ועוד י"ב.

* * * * *

ביאור נאה מהרד"ל כי עקרו שור הוא מלשון עקר

כתיב (בראשית מ"ט ו') "כי באפס הרגו איש וברצונם **עקרו שור**",

כתב הרד"ל, פרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ח, רד"ל אות ט') וכ"כ, עפ"י המדרש, שכאשר נולדה אסנת בשכס, **רצו בני יעקב להרגה**, מה עשה יעקב, הביא ציץ של זהב, וכתב עליו שם הקדש, ותלה על צוארה, ושלחה והלכה לה, **והכל צפוי לפני הקב"ה**, וירד מיכאל המלאך והורידה למצרים לבית פוטיפרע, **שהיתה אסנת ראויה ליוסף לאשה**, והיתה אשתו של פוטיפרע עקרה, וגדלה אותה כבת, וכשירד יוסף למצרים לקחה לו לאשה, שני ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע, עכ"ל,

מבואר, שאילו היו הורגים את אסנת, לא נולדו מנשה ואפרים, והיה יוסף נשאר **עקור בלא בנים**, מכיוון **שהיתה אסנת ראויה ליוסף לאשה**, **בכך פירש הרד"ל** את הפסוק, וברצונם **עקרו שור**, שהוא **יוסף**, שעפ"י **רצונם**, היה יוסף **עקר בלא בנים**, וזהו **"וברצונם עקרו שור"**

* * * * *

ביאור בכפל הלשון שאמר יעקב אבינו אפרים ומנשה "לי הם" ו"יהיו לי"

כתיב, (בראשית מ"ח ה'), "ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצרימה **לי הם**, אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי",

יש לדייק בכפל הלשון שאמר יעקב אבינו **לי הם**, אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, היל"ל או **לי הם** או **יהיו לי**,

ועוד יש לדייק, במה שאמר, **לי הם** בלשון הווה, ואמר, **יהיו לי** בלשון עתיד,

יש לבאר, עפ"י הא דאיתא בפרקי דרבי אליעזר

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ח) כאשר נולדה אסנת בשכס, רצו בני יעקב להרגה, **מה עשה יעקב**, הביא ציץ של זהב, וכתב עליו שם הקדש, ותלה על צוארה, ושלחה והלכה לה, והכל צפוי לפני הקב"ה, וירד מיכאל המלאך והורידה למצרים לבית פוטיפרע, **שהיתה אסנת ראויה ליוסף לאשה**, והיתה אשתו של פוטיפרע עקרה, וגדלה אותה כבת, וכשירד יוסף למצרים לקחה לו לאשה, שני ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע, עכ"ל,

בכך יש לפרש כוונת יאע"ה, שאמר **לי הם**, כלומר בזכותי הם, על ידי שמנעתי את הריגת אסנת, נולדו מנשה ואפרים,

ובכך מבואר, כי אין כאן כפל לשון, דמה שאמר שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצרימה **לי הם**, רצה לומר **שבזכותי הם**, ואח"כ ביקש להשוות את אפרים ומנשה לראובן ושמעון. וע"ז אמר, אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי, בנחלות שבעתיד.

* * * * *

יוסף הודה לאביו על שצירף את בניו ליי"ב שבטים בדרך גימטריא

כתיב (בראשית מ"ח ט'), ויאמר יוסף אל אביו, בני הם אשר נתן לי אלקים, **בזה**,

יש לדייק, במה שאמרה תורה אשר נתן לי אלוקים, **"בזה"**, היה די שיאמר, אשר נתן לי אלוקים, למה הוסיף **"בזה"**

חסד של אמת זו קבורה בה זו קבורה

כתיב (בראשית מ"ז כ"ט), ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים, וברש"י חסד ואמת - חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול,

איתא בגמרא (בבא מציעא ל" ע"ב), והודעת להם זה בית חייהם, את הדרך זו גמילות חסדים, אשר ילכו זה ביקור חולים, בה זו קבורת המת, ע"כ,

כתב המהרש"א, (בבא מציעא ל" ע"ב ד"ה והודעת להם), ואמר בה, זו קבורת המת כו', כי המתעסק במצות קבורת המת אין תכלית עשייתה רק בה, כי אינו מצפה לתשלום גמול, והוא חסד של אמת, משא"כ בשאר ג"ח, עכ"ל,

בליל שבת אמרינו "בה" כי הוא בבחינת אבדה נפש

איתא בגמרא (ביצה ט"ז ע"א), אמר רבי שמעון בן לקיש, נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר שבת וינפש, כיון ששבת ווי אבדה נפש, (בפשטות הדברים, במוצ"ש אבדה נפש)

כתב השל"ה, (בהגהות למסכת שבת י"ג), ביאור העניין, דכיון ששבת ווי אבדה נפש, דקאי על כניסת השבת, וז"ל, והואיל ואתא לידי המאמר אפרשנו, במוצאי שבת כיון ששבת ווי אבדה נפש (בלשון עבר), וי שיאבד מנפש (לשון עתיד) היה לו לומר,

אלא הפירוש, כיון שנכנס שבת ורואה מעלת הנשמה יתירה, אז מבין ווי היה לו למפרע במוצאי שבת, כשנאבד הנפש ממנו, עכ"ל, וכן נמצא בהרבה מספרי יסודות החסידות, דקאי על כניסת השבת,

מבואר לדבריהם דבכניסת השבת הוא בבחינת אבידת ומיתת הנפש, לפי"ז אפשר לומר כי זה הטעם שאומרים בליל שבת בתפילה וינוחו "בה", מכיון ו"בה" זו קבורה כאמרז"ל, ויש לזכור את מה שאמרו, שכשנכנס השבת יש לזכור, ווי אבדה נפש,

* * * * *

ביאור במה שאמר יעקב לפי שמנשה הבכור לפיכך שיכל את ידיו

כתיב (בראשית מ"ח י"ג), וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר, ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו, כי, מנשה הבכור,

יש להבין, במה שאמר "כי" מנשה הבכור, ולא אמר על ראש מנשה, והוא הבכור, כמו שאמר אצל אפרים, והוא הצעיר, א"כ הוא נותן טעם ששיכל את ידיו, "כי" מנשה הבכור,

למה כתוב מזרעא דיוסף ולא זרעא דיוסף, בן יהודע

כתב בספר בניהו בן יהודע (סוטה ל"ו ע"ב), לבאר, לישנא דגמרא, שבכמה מקומות (ברכות כ', ברכות נ"ה, ב"מ פ"ד, ב"ב קי"ח), איתא אנא "מזרעא" דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא, דמשמע הלשון מזרעו ולא כל זרעו, וביאר דבריו עפ"י מה שכתב,

איזה חצי משבט מנשה לא נכנס לארץ

בספר הליקוטים בשם אחד מתלמידי האר"י ז"ל, (בפרשת שמות), וז"ל, דע דסוד חצי בני מנשה שלא נכנסו לארץ, הוא, שיוסף נשא אסנת, שאימה היתה דינה, ואביה היה שכס, והיה חציה קליפה מצד שכס, וחציה קדושה מצד דינה, אך יוסף היה כולו קדושה,

וכאשר נתחתן יוסף עם אסנת נולד מנשה, ולקח מנשה, חציו קדושה וחציו קליפה, מצד אמו לקח את החצי שבה, שהיה מצד הקליפה, ומצד אביו לקח החצי של הקדושה, וכשבא אפרים, לקח כולו הקדושה, חציה מצד אמו, שהוא החצי של הקדושה, וחציה משל אביו שהוא קדושה, ועל כן אפרים היה כולו קדוש,

למה נטל אפרים בימינו ומנשה בשמאלו

ולכן כאשר הביא יוסף לאפרים ומנשה אצל אביו לברכס, נטל אפרים שהיה כולו קדושה, בימינו, ומנשה שהיה חציו קדושה, בשמאלו, עכ"ד ספר הליקוטים,

וכתב בבן יהודע, נמצא, דחצי שבט מנשה שהיו בחוץ לארץ, היו מצד אותו החצי של קליפה שלקח מנשה מאמו, אבל אותו חצי השבט שנכנסו לארץ ישראל היה כולו מצד שלקח מנשה מאביו יוסף הצדיק ע"ה,

כ"ב שנה. (ברכות ס"ד ע"א, הוריות י"ד ע"א), **נמצא, שם יוסף גרם,** מה שאירע לזה אירע לזה, לכן פשט דשינוי שם דומה למעשה, **ס' ברית שלום מקץ, ע"כ בסדר הדורות,**

איתא בגמרא (בבא קמא י"ז ע"א) כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, זוכה לנחלת שני שבטים, זוכה לכילה **כיוסף,** דכתיב בן פורת יוסף בנות צעדה **עלי שור,**

ואיתא בגמרא (עבודה זרה ה' ע"ב), תנא דבי אליהו, לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה **כשור לעול וכו', ע"כ,**

בעול השור יש מחסום לעינים שלא יוכל להביט לצדדים, בכך יש לפרש במ"ש **בנות צעדה עלי שור להביט בו,** היה הוא **כשור לעול** שלא הביט לצדדים, ועל כך סימא רב יוסף את עיניו, כדלקמן,

רב יוסף סימא את עיניו ונרמז בכתוב

איתא בגמרא (קידושין ל"א ע"א), אמר רב יוסף, מריש ה"א מאן דהוה אמר לי הלכה כר"י דאמר סומא פטור מן המצות עבידנא יומא טבא לרבנן, דהא לא מיפקידנא (שהיה סגי נהור) והא עבידנא, ע"כ,

כתב הר"ן (שם, על הרי"ף דף י"ג ע"א, בש"ס ישן) רב יוסף **פתוח ונסתמא** הוה, דאמרינן באגדה, **דרבי יוסף סמי נפשיה, משום דלא מצי קאי דלא לאסתכולי בר מד' אמות דיליה,** ע"כ,

כתב בסדר הדורות (חלק תנאים ואמוראים, ערך רב יוסף סתם אות ב'), וז"ל, **והיה סגי נהור.** כתב מקור חיים ס"פ שלח לך, וז"ל, אמרו כי רב יוסף ישב בבית אפל ארבעים יום, וצוה להביא לפניו אבני שיש, והסתכל בהם, ונעשה סגי נהור. ואין ספק שזה בתכלית הפרישות, ובגליון (על הרי"ף בקידושין דף י"ג ע"א), כתב, עיין בסדר הדורות בסדר תנאים ואמוראים אות י' רב יוסף סתם, שהביא זה בשם ספר מקור חיים, **ופלא שלא הביא דברי הר"ן אלו,** בשם אגדה, דרב יוסף סמי נפשיה, (ג"א)

רמז בכתוב יש לכך שרב יוסף סימא את עיניו

כתיב (בראשית מ"ח י"ז), **"וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו על ראש אפרים, וירע בעיניו"** אפשר לומר רמז לרב יוסף, **שהרע לעיניו וסימא עצמו,**

* * * * *

ולפי זה, זאת הברכה שיש לו ליוסף הצדיק ע"ה על ביטול עין הרע, שאמרו אנא מזרעא דיוסף, לא זכו בה בני מנשה כולם, אלא זכו בה רק אותו החצי של שבט מנשה שנכנסו לארץ, שהם מצד חצי הקדושה שלקח מנשה מיוסף, שהם זרעו של יוסף ממש, ולא יתייחסו לאמם, אבל אותם שהיו בחוץ לארץ שהם מצד החצי של האם, אינם נקראים זרע יוסף ממש, ולכך לא זכו בברכה זו שלו, ועל כן בכל מקום הוא אומר **אנא מזרעא דיוסף קא אתינא,** שבא לשלול אותו החצי שהיו בחו"ל, **עכ"ל בן יהודע,**

ביאור במה שנתן טעם ללקיחת מנשה בשמאל

ועפ"י ההסבר הנ"ל, מובן הלשון **"כ"י" מנשה הבכור,** והוא **נתינת טעם** למה הניח **שמאלו** על ראש **מנשה,** **"כ"י" מנשה** היה הבכור שנולד ראשון, ונטל רק **חצי קדושה,** ולכן לקחו בשמאל,

כפל לשון ידעתי בני ידעתי

ואפשר גם, דזהו כפל הלשון, **ידעתי בני ידעתי,** ידעתי את חלקו של **מנשה,** וידעתי את חלקו של **אפרים,**

* * * * *

בסדר הדורות כתב שם יוסף גרם מה שאירע ליוסף הצדיק אירע לרב יוסף

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א) אמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן, במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה, **קרי רב יוסף אנפשיה, ורב תבואות בכח שור,** ע"כ,

כתב בספר סדר הדורות - חלק תנאים ואמוראים - ערך רב יוסף סתם, אות ו', וכ"כ,

ר' **יוסף קרא** על עצמו ורב **תבואות בכח שור,** ובתוספות שם ד"ה **ורב תבואות,** כתב, משום **דיוסף איקרי שור** כדכתיב (דברים לג) **בכור שורו** הדר לו, ובעל **שמועות** הוא בעל **חטין,** כדאמר (הוריות יד), הכל צריכין למרי חטיא, ואמרינן שם, דרב יוסף סיני,

בגמרא (ברכות נ"ה ב'), אמר ריש לקיש, כמו שלא מלך יוסף עד אחר כ"ב שנה לחלומו, **כן לא נתקיימו מה שאמרו לרב יוסף כלדאי, עד**

מעשה נורא בר' מתיא בן חרש שסימא את עיניו

איתא במדרש (ילקוט שמעוני פרשת ויחי - פרק מט - רמז קסא), מעשה בר' מתיא בן חרש שהיה יושב בבית המדרש ועוסק בתורה, והיה זיו פניו דומה לחמה וקלסתר פניו דומה למלאכי השרת, שמימיו לא נשא עיניו לאשה בעולם.

פעם אחד עבר שטן ונתקנא בו, אמר אפשר אדם כמו זה לא חטא, אמר לפני הקב"ה, רבונו של עולם רבי מתיא בן חרש מה הוא לפניך, א"ל צדיק גמור הוא. אמר לפניו, תן לי רשות ואסיתנו, א"ל אין את יכול לו, אף על פי כן א"ל לך. נדמה לו כאשה נאה שלא היתה כדמותה מעולם מימות נעמה אחות תובל קין שטעו בה מלאכי השרת, שנאמר ויראו בני האלקים את בנות האדם, עמד לפניו, כיון שראה אותו הפך פניו ונתן לאחריו. שוב בא ועמד לו על צד שמאלו, הפך פניו לצד ימין, היה מתהפך לו מכל צד. אמר מתירא אני שמא יתגבר עלי יצר הרע ויחטיאני,

מה עשה אותו צדיק, קרא לאותו תלמיד שהיה משרת לפניו, א"ל לך והבא לי אש ומסמר, הביא לו מסמרין ונתנום בעיניו, כיון שראה השטן כך נזדעזע ונפל לאחוריו. באותה שעה קרא הקב"ה לרפאל, א"ל לך לרפא את ר' מתיא בן חרש. בא ועמד לפניו, א"ל מי אתה א"ל אני הוא רפאל ששלחני הקב"ה לרפאות את עיניך, א"ל הניחני מה שהיה היה. חזר לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם כך וכך אמר לי מתיא, א"ל לך ואמור לו אני ערב שלא ישלוט בו יצר הרע. מיד רפא אותו. מכאן אמרו חכמים כל מי שאינו מסתכל בנשים על אחת כמה וכמה באשת חבירו אין יצר הרע שולט בו, עכ"ל המדרש.

* * * * *

למה נתכוון יעקב כששכל את ידיו, ובברכה שבירך אותם

כתיב (בראשית מ"ח י"ד) "וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים, והוא הצעיר, ואת שמאלו על ראש מנשה, שכל את ידיו, כי מנשה הבכור, ויברכם ביום ההוא לאמור, **בך יברך ישראל**, וברש"י, הבא לברך את בניו, יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו **ישימך אלקים**

כאפרים וכמנשה, וישם את אפרים לפני מנשה",

יש להבין במעשה יעקב אבינו עליו השלום,

למה החליף ידיו, ושם ידו הימנית על ראש הצעיר, וידו השמאלית על ראש הבכור, ומה נתכוון כשהוסיף לתת טעם לכך שהחליף את ידיו, **כי מנשה הבכור, וגם יש להבין** מה זכו מנשה ואפרים, שהבא לברך את בניו, יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו, **ישימך אלקים כאפרים וכמנשה**,

ביאור הענין כד הוא

כאשר נשא יעקב את רחל ואת לאה, ביקש לשאת את הצעירה לפני הבכירה, **כדאיתא בגמרא**, (מגילה י"ג ע"ב), והביא רש"י (בראשית כ"ט כ"ה) על הפסוק, ויהי בבקר והנה הוא לאה, ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני, **כתב רש"י**, אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב סימנים לרחל, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה, אמרה עכשיו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים, ע"כ, והקב"ה בדרכיו גלגל הדבר שישא יעקב את לאה הבכירה, לפני רחל הצעירה,

איתא במדרש (תנחומא ויצא פרק ו), **רחל תפשה בשתיקה**, עמדה זרעה בשתיקה, ראתה סבלונותיה ביד אחותה ושתיקה,

בנימין בנה, האבן שלו מן האפוד **ישפה**, יודע במכירת יוסף ושותק, וזהו **ישפה** יש לו פה ושותק,

שואל בן בנה, ואת דבר המלוכה לא הגיד לו (שמואל א),

אסתר, אין אסתר מגדת מולדתה (אסתר ג),

א"ר יהודה, גדולה שתיקה שבזכות שתיקתה של רחל זכתה והעמידה שני שבטים בישראל **אפרים ומנשה**, יתר על השבטים, ע"כ,

אפשר לומר, שכאשר ראה יאע"ה כמה גדולים מעשי רחל, שהיה בה **עין טובה**, ושהסכים הקב"ה על ידה, שבשכר זאת נתן לה הקב"ה, והעמידה שני שבטים בישראל, **אפרים ומנשה יתר על השבטים**,

יששכר קיבל עליו עול תורה כשור לעול וכחמור למשא

כתיב (בראשית מט יד), **יששכר חמור גרם רבץ** בין המשפטים, **ויט שכמו לסבל**, ויהי למס עובד, ברש"י למס עובד - לפסוק להם הוראות של תורה שנא' (דה"א יב), **ומבני יששכר יודעי בינה לעתים**,

איתא בגמרא (עבודה זרה ה' ע"ב), תנא דבי אליהו, לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאוי,

יש לפרש, יששכר חמור גרם, ע"י שקיבלו על עצמם להיות **כחמור** למשוי, גרם להם להיות מבני יששכר יודעי בינה לעתים, וזהו **יששכר חמור גרם**.

* * * * *

יודעי בינה משום שלא קוראים לבני אדם חמורבדרך צחות

איתא בגמרא (נדרים פ"א ע"א), מפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח **מבניהן**, רב אשי אומר משום דקרו לאינשי **חמרי**, כתב רש"י, שאין נוהגין להן כבוד ומבזין אותן, **מפני תורה שבהם**,

ביאר המהרש"א משום דקרו לאינשי **חמרי**, כאילו בטבע הבריאה **אינן ראויים לחכמה** כבריאת החמור הזה,

ולפיכך אין בניהם ת"ח דלפי טבע הבריאה **המוליד מוליד בדומה**, וכיון שקורים לאינשי חמרי, הרי לדעתם אין המוליד מוליד בדומה, כשמאדם נולד חמור, אי"כ גם בניהם אינם בדומה להם ואינם ת"ח, עכ"ד המהרש"א,

ואפשר לפרש בדרך צחות, מפני מה זכו בני יששכר להיות תלמידי חכמים יודעי בינה, ע"י **חמור**, כלומר, מפני שלא קראו לאינשי **חמרא**, וזהו **יששכר חמור גרם**.

* * * * *

וכדי לרמוז לענין זה, החליף את ידיו אל הצעיר **מהבכור**, לרמוז לאותו ענין שהחליף ובא לשאת את הצעירה לפני הבכירה,

ולפי שראה כמה חשוב לפני הקב"ה אותה עין טובה שנהגה, וזכתה בכך **למנשה ואפרים**, אמר, ראוי עם ישראל, כי הבא לברך את בניו, יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו ישימך אלקים כאפרים וכמנשה, וזו ברכה מיוחדת, שיברכום **באלה שנולדו בזכות עין טובה**, ובכך הודה להקב"ה על מעשיו, ועל מעשיה, וזה מה שאמר **כי מנשה הבכור**, שעשה כן לרמוז על שבא לקחת הצעירה לפני הבכירה,

* * * * *

כיצד למדו כי מחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל

כתיב (בראשית מ"ט י), "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים",

איתא בגמרא (סנהדרין ה' ע"א) לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות שבבבל, שרודין את ישראל בשבט, ומחוקק מבין רגליו, אלו בני בניו של הלל שמלמדין תורה ברבים, ע"כ,

יש להבין, כיצד מחוקק מבין רגליו מלמד על בני בניו של הלל,

איתא בגמרא (שבת דף ל"א ע"א) שוב מעשה בנכרי אחד, שבא לפני שמאי, אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה **כשאני עומד על רגל אחת**, דחפו באמת הבנין שבידו, בא לפני הלל, גייריה, אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה, ע"כ,

לפי"ז אפשר לפרש כך, דמשמעות המילה **רגליו** הם **שתי רגליים**, ומבין רגליו, משמעותו, **אחת מרגליו**, וזהו על **רגל אחת**, ולכן, הלל שהיה מסכים ללמדו **על רגל אחת**, כלומר על אחת מבין רגליו, היו בני בניו מלמדים תורה לרבים יותר, וזהו ומחוקק מבין רגליו, אלו בני בניו של הלל שמלמדין תורה לרבים, ובכך למידיים על בני בניו של הלל, מהפסוק ומחוקק מבין רגליו, שהוא על רגל אחת.

* * * * *

רמז בפסוק לאותו נזיר מן הדרום שהשחית את שערו

איתא בגמרא, (נדריים ט" ע"ב), אמר רבי שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד, פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה, אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי יצרי, ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו, רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה, העבודה שאגלחך לשמים, מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו בני כמוך ירבו נוזרי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר, איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה', ע"כ,

רמז לנ"ל יש בפסוק פחז כמים אל תותר

וכך הוא הרמז בפסוק, פחז, כמים, אל תותר, שאם פחז עליך יצרך, כמים, שנסתכלת בבבואה שלך במי המעיין, וראיתי את עצמך במראה, אל תותר, אל תותר את שערך זה הנאה, אלא התגלח לשמים. וזה הרמז, פחז, כמים, אל תותר.

* * * * *

למה לא הצליח פרעה ללמוד לשון הקודש

כתיב (בראשית נ" ו'), "עלה וקבור את אביך כאשר השביעך",

איתא בגמרא (סוטה ל"ו ע"ב) א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, בשעה שאמר לו פרעה ליוסף ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו', אמרו איצטגניני פרעה, עבד שלקחו רבו בעשרים כסף תמשילו עלינו, אמר להן, גנוני מלכות אני רואה בו, אמרו לו אם כן יהא יודע בשבעים לשון, בא גבריאל ולימדו שבעים לשון, לא הוה קגמר, הוסיף לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא ולמד, שנאמר עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע, ולמחר כל לישנא דאישתעי פרעה בהדיה אהדר ליה, אישתעי איהו בלשון הקדש, לא הוה קא ידע מאי הוה אמר א"ל, (דיבר יוסף בלשון הקודש ולא הבין

פרעה), אגמורי, אגמריה ולא גמר, אמר ליה אישתבע לי דלא מגלית, (שאיני קולט את לשון הקודש) אישתבע לו, כי א"ל אבי השביעני לאמור א"ל (פרעה ליוסף) זיל איתשיל אשבועתך, אמר ליה ואיתשלי נמי אדידך, ואף על גב דלא ניחא ליה, א"ל עלה וקבור את אביך כאשר השביעך, ע"כ,

ויש לשאול, וכי מה איכפת ליה לקב"ה בפרעה שכבר ידע כל הלשונות, שידע גם לשון הקודש,

אלא יש לומר, מכיוון והבטיח הקב"ה, גם יעקב אבינו וגם יוסף הצדיק, שיצאו מארץ מצרים, כדכתיב, (מח כא), "ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מת והיה אלקים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם",

וכתיב (נ" כד), "ויאמר יוסף אל אחיו אנכי מת ואלקים פקד יפקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת, אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב",

ובודאי דברו שם בענין הבטחת הגאולה, ואיתא במדרשים, דבני ישראל נגאלו בזכות שלא שינו את לשונם, ודיברו בלשון הקודש, ובזכות שלא שינו את לשונם לא הבין פרעה כי בניי יוצאים ממצרים, ודבר זה היה רוצה למנוע, כפי שלמדנו בפרשת שמות, לפיכך עשה הקב"ה לפרעה שלא יבין בלשון הקודש,

* * * * *

ביאור יעקב אבינו לא מת וחיים עד העולם

כתיב (בראשית מ"ט ל"ג), "ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו", כתב רש"י, ויגוע ויאסף. "ומיתה לא נאמרה בו", ואמרו רבותינו ז"ל יעקב אבינו לא מת, ע"כ,

איתא בגמרא (תענית ה' ע"ב) אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת, אמר ליה, וכי בכדי ספדו ספדנייא, וחנטו חנטייא, וקברו קברייא, אמר ליה, מקרא אני דורש, שנאמר, (ירמיה ל" י, ירמיה מ"ו כ"ז), ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ידוד ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק, ואת זרעך מארץ שבים, ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים,

ביאור הכתוב וצדקה תציל ממות את הדורות הקודמים

כתיב (משלי י"א-ב), "משלי שלמה, בן חכם ישמח אב, ובן כסיל תוגת אמו, לא יועילו אוצרות רשע וצדקה, תציל ממות", כאשר הבן ממשיך בדרך האבות כמ"ש אצל אברהם אבינו (בראשית י"ח י"ט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ידוד לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ידוד על אברהם את אשר דבר עליו,

איתא במדרש (בראשית פרשה מ"ט פסקה ד') כתיב, כי ידעתיו למען אשר יצוה, תני ר"ש בן יוחאי אומר, כל מי שיש לו בן יגע בתורה כאילו לא מת, שנאמר למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו, אליו לא נאמר אלא את אשר דבר ה' עליו, ע"כ, כלומר שדיבר ה' על אברהם, לדורות הבאים, עליו,

וברש"י שם, (בראשית י"ח י"ט) למען הביא - כך הוא מצוה לבניו, שמרו דרך ה' כדי שיביא ה' על אברהם וגוי על בית אברהם לא נאמר אלא על אברהם, למדנו שכל המעמיד בן צדיק כאלו אינו מת, ע"כ,

וכך אפשר לפרש, כי בזכות המשך הדורות שהולכים בדרך ה' לעשות צדקה ומשפט, זה הדרך אשר נותן חיים ומציל ממות את האבות מהדורות הקודמים, וזה הפירוש, וצדקה, שדרך הצדקה, תציל ממות, את הדורות הקודמים, כאילו אינו מת,

כתב המהר"ל (גור אריה בראשית פרק יח פסוק יט) כל המעמיד בן צדיק וכו'. מפני שהצדיקים אפילו במיתתן קרויים חיים (ברכות סוף יח.), ומי שיעמיד בן צדיק שהוא נחשב אפילו במיתתו חי, מי שיעמיד דבר כזה - הוא גם כן בחיים, שלא ימשך דבר מן דבר אלא דומה מן הדומה יבוא לעולם, ולא יוליד אדם רק שהוא אדם, וכן לא יוליד צדיק - שהוא נחשב חי אף במיתתו - רק מי שהוא נחשב חי במיתתו. אבל בב"ר (מט, ד) אמרו "כל מי שיש לו בן יגע בתורה כאילו לא מת", דבר זה הוא מדוקדק מאד לומר "כל מי שיש לו בן יגע בתורה", ועיין בפרשת ויחי, עכ"ל המהר"ל.

וכבר רבו הפירושים, במה תירצה הגמרא את הקושיא, וכי בכדי ספדו ספדנייא, וחנטו חנטייא, וקברו קברייא, ע"י שמקרא אני דורש,

אלא דמצינו בכמה מקומות, מהו, המשך החיים גם למי שאינו בין החיים, כדלהלן,

ביאור הכתוב חיים עד העולם

כתיב (תהילים קל"ג) "כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן, זקן אהרן שיורד על פי מדותיו, כטל חרמון שיורד על הררי ציון, כי שם צוה ידוד את הברכה חיים, "עד העולם",

וברד"ק שם כתב, ופירוש עד העולם, זמן רב, אך לכאורה קשה, המשמעות של חיים עד העולם, פירושו שאין לו הפסק לעולם,

ביאור עד העולם

איתא במשנה (אבות פרק ד'), שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, על כתר תורה נאמר שאינה ירושה לך, וכתר מלכות שהיה למשה רבינו, גם, לא נמשכה מלכותו לבניו,

ורק בכתר כהונה של אהרון הכהן, מאז שנמשח אהרון הכהן בשמן הטוב, נמשכת ויורדת הכהונה לדור ודור ונמשך לעולם, ועל זה שאמר הכתוב זקן אהרן שירד על פי מדותיו על זה אמר הכתוב כי שם, כלומר, אצל אהרון הכהן שיש המשך לעולם, צוה ידוד את הברכה, חיים, עד העולם,

לפי"ז אפשר לפרש, כי הדבר הנמשך לעולם הוא הנקרא חיים, וכשהולכים בדרכי האבות, זה נותן חיים, עד העולם, וזהו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, כשיש המשך לדורות,

וכך יש לפרש בפסוק (דברים ל"ו) ומל ידוד אלהיך את לבבך "ואת לבב זרעך" לאהבה את ידוד אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען "חיידך", כלומר, אם יהיה לבב זרעך נימול, זה גורם לחיידך.

* * * * *

* * * * *

ימי האבילות כנגד ימי המשתה וביאור עת ספוד ועת רקוד

איתא במדרש (בראשית רבה פר' ק' י"ג סוף פרשת ויחי), ויעש לאביו אבל שבעת ימים, ולמה עושין שבעת ימים, כנגד שבעת ימי המשתה. ע"כ,

ויתכן לרמוז בזה שכבר בשבעת ימי המשתה צריך האדם לזכור את האבילות על הדורות הקודמים, ובזה יבנה ביתו בקרוב בדרכי אבות, ויהיה המשך הדורות כראוי, ובזה גם יתקיים מה **זרעו בחיים אף הוא בחיים**, ולא יבואו אבותיו לידי מיתה, וזה על ידי מעשיהם הטובים של צאצאיהם,

ובכך פירשנו עת ספוד ועת רקוד, יש לומר שבאותו אדם דיבר הכתוב, כאשר אדם הולך אל בי"ע סופדים לו, זהו **עת ספוד**, וכאשר בא לעולם תינוק שנקרא על שמו של אותו אדם ספדו לו זהו **עת רקוד**.

* * * * *

ביאור בדרשות הפוכות שלמדים מהכתוב משלחי רגל השור והחמור

איתא בגמרא (בבא קמא י"ז ע"א), אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחאי, מאי דכתיב, (ישעיהו ל"ב כ'), "אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור",

כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, זוכה לנחלת שני שבטים, שנאמר אשריכם זורעי, ואין זריעה אלא **צדקה** שנאמר (הושע י"ב) "זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד", ואין מים אלא תורה, שנאמר (ישעיה נ"ה א') "הוי כל צמא לכו למים",

וזוכה לנחלת שני שבטים, זוכה לכילה כיוסף, דכתיב (בראשית מ"ט כ"ב) **בנות צעדה עלי שור**, וזוכה לנחלת **יששכר**, דכתיב (בראשית מ"ט י"ד) **יששכר חמור גרם**, כתב רש"י, לנחלת שני שבטים - דהכי משמע **רגליכם ישולחו בנחלת השור והחמור**, יוסף ויששכר, ע"כ,

איתא בגמרא (בבא קמא ב' ע"ב) (שמות כ"ב ד') "ושלח את בערו וביער בשדה אחר" ושלח זה הרגל וכן הוא אומר (ישעיהו ל"ב כ'), **משלחי רגל השור והחמור**, ע"כ,

יש להבין, כיצד ניתן לפרש משמעות "משלחי" הרגל, כדבר והיפוכו, מחד, רגליכם ישולחו לזכות, ומאידך, משלחי הרגל, להזיק,

ביאור הדבר עפ"י יסודו של המהרש"א

איתא בגמרא (תענית ט' ע"א) ומי שרי לנסוייה להקדוש ברוך הוא והכתיב לא תנסו את ה' אמר ליה הכי אמר רבי הושעיא חוץ מזו שנאמר הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבקות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די

ובמהרש"א שם (ד"ה ובחנוני נא בזאת) **מבאר**, משום דבצדקה יבא אדם לנסיון טפי, דהיאך אפשר, שמתוך שאדם מחסר ממונו ליתן מעשר, יבא להוסיף לו עושר,

ואמר, אל תתמה על כך, כדכתיב ובחנוני נא בזאת, בדבר גדול כזה, אם לא אפתח לכם ארבות השמים שמהם באה הקללה לעולם במבול, כמ"ש וארבות השמים נפתחו, ומתוכן ע"י מעשר שתתנו, באה הברכה, כדכתיב אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די, עכ"ל המהרש"א,

בכך אפשר לבאר, מכיוון דבפסוק משלחי רגל השור והחמור דרשינן **לצדקה**, כמ"ש אשריכם זורעי, ואין זריעה אלא צדקה, לפיכך אפשר ללמוד דבר והיפוכו, גם לנזק וגם לברכה.

* * * * *

לחוף ימים ישכון בזכות משא ומתן באמונה

כתיב (בראשית מט י"ג י"ד), "זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אניות", "יששכר חמר גרם רבץ בין המשפתים",

איתא במדרש (תנחומא פרשת ויחי סימן י"א), "זבולן לחוף ימים", קדם זבולן ליששכר, ולמה, (ויששכר נולד קודם זבולן) שזבולן עוסק בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה, עשו שותפות ביניהם, שיהא פרקמטיא של זבולן ליששכר, שכן משה ברכן, "שמח זבולן

ביאור נפלא מה בין עתים לתורה וציפית לישועה בספר עולת אהרון

איתא בגמרא (שבת ל"א ע"א) אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו **נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, צפית לישועה, ופירש"י ז"ל צפית לדברי הנביאים,**

בספר עולת אהרון כתב, וזוה צריך ביאור, למה פרט רש"י ז"ל לדברי הנביאים דוקא, ולא לישועות הכתובים בתורה ובכתובים, ואף גם הני ב' שאלות צ"ב דלמה שואלים לשאלות אלו כהדדי,

ונלע"ד עפ"י מ"ש בברכות (ל"ד ע"ב) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו, אבל תלמידי חכמים עצמן – "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לוי" (ישעיהו ס"ד ג'). ופירש רש"י, נתנבאו, הטובות והנחמות.

והנה זה נודע, דמי שאינו לומד תורה בעצמו מחויב להחזיק ידי לומדי תורה (וכ"כ מהרש"א ז"ל בחלק) ובזה א"ש דשואלים את האדם

קבעת עתים לתורה ואם משיב שלא היה לו באפשרי ללמוד, אזי אומרים לו צפית לישועה, פירוש, של הנביאים, שכולן לא נתנבאו אלא למהנה תלמיד חכם מנכסיו, והיינו דאם לא למדת תורה בעצמך, היה לך להחזיק ידי לומדי תורה, דאזי היית צפית לישועת של הנביאים, שנתנבאו למהנה ת"ח, וזה שפירש"י ז"ל צפית לדברי הנביאים, וכיוון למ"ש וק"ל, עכ"ל בעולת אהרון.

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות

אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777 נייד 0527-616166

דוא"ל y0527616166@gmail.com

בצאתך ויששכר באהליך" (דברים לג), שמח זבולן בצאתך לפרקמטיא משום דיששכר באהליך עוסק בתורה, למה, "עץ חיים היא למחזיקים בה (משלי ג), לפיכך הקדים זבולן ליששכר שאלמלא זבולן, לא עסק יששכר בתורה, ע"כ

למה שואלים קודם על משא ומתן לפני עסקת בתורה

איתא בגמרא (שבת ל"א ע"א) אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו **נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה,**

יש לשאול, למה הקדים נשאת ונתת קודם עסקת בתורה, שעסק התורה חשוב מכל, אלא צ"ל על פי הנאמר במדרש, כי לפיכך הקדים זבולן ליששכר שאלמלא זבולן, לא עסק יששכר בתורה, לכן גם כשבאים לדין שואלים שאלה ראשונה נשאת ונתת כלומר האם החזקת תורה במו"מ שלך,

בזכות משא ומתן באמונה מגיעים לחוף ימים בבטחה

יש לפרש, "זבולן לחוף ימים ישכון", כלומר, שיגיע לחוף הים בבטחה ולא ייפגע מסערה שבים,

כתיב (יונה פרק א) "ויהי סער גדול בים והאניה חשבה להשבר, ויאמרו אליו, הגידה נא לנו באשר למי הרעה הזאת לנו, מה מלאכתך" וגו', פירש רש"י, **שמה פשעת באומנותיך,**

וברד"ק פירש מה מלאכתך, על איזה עון נתפשת, מה היא מלאכתך אולי היא מלאכת רמאות וחמס ובעבור זה אתה חייב,

מבואר, כי הרב החובל שאל את יונה שאלה ראשונה, נשאת ונתת באמונה, כי רוח סועה וסער הפוקד את הים הוא בראש וראשונה בגלל משא ומתן שאינו באמונה,

רמז בפסוק לשאלות ששואלים לאדם

יש לומר, כי בפסוק "זבולן לחוף ימים ישכון" ופירשנו, שזה בזכות משא ומתן באמונה, זו היא שאלה הראשונה ששואלים לאדם בבואו לדין, נשאת ונתת באמונה, והשאלה השניה קבעת עתים לתורה, מרומז בכתוב יששכר חמור גרם, ומבני יששכר יודעי בינה לעתים,

* * * * *